

UOT: 362.8.82-1.82-7

Kamil Adışirinov,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzi,
ADPU-nun Şəki filialı
Şəki ş. 5500, Lütfuli Abdullayev küçəsi, 24
e-mail: Kamil.adisirinov@mail.ru

ŞƏKİ ƏDƏBİ MÜHİTİNDƏ M.Ə. SABİR YOLUNUN LAYİQLİ DAVAMÇISI - YAQUB MAHİR

Açar sözlər: *Şəki ədəbi mühiti, “Səbuhi” ədəbi məclisi, M.Ə. Sabir satira ənənələri, satirik tip, satirik gülüş,*

Giriş: *Məqalədə XX əsrin II yarısında və XXI əsrin ilk onilliklərində Şəkidə yaşayıb-yaratmış istedadlı şair Yaqub Mahirin satirik yaradıcılığının bəzi nümunələrindən söhbət açılır. Tədqiqatçı M.Ə. Sabirin satirik yolunun Şəki ədəbi mühitində istedadlı davamçısı olan Yaqub Mahirin tiplər qalereyasının bir para təmsilçilərini satira güzgüsündə əks etdirməklə istedadlı satirikin dahi Sabirin qələminə pərəstişini sözünün gücü ilə bildirdiyini oxucunun diqqətinə çatdırır. Yaqub Mahirin satirik deyim tərzini və sənətkarlıq qüdrətini və ümumiləşdirmə bacarığını təhlil edilmiş satiralarda aydın şəkildə oxucuya çatdırılır.*

Tam mətn: XX əsrin ikinci yarısında və XXI əsrin ilk onilliklərində Şəki ədəbi mühitində zəngin yaradıcılıq yolu keçən, satiralarında böyük M.Ə. Sabir ədəbi ənənələrinin davamçısı olan **Yaqub Mahir** dövrün ən qüdrətli lirik və satirik ustası olmuşdur. XX əsrin 50-70-ci illərində onun istedadlı satirik qələmindən çıxan bədii nümunələrlə tanış olduqda yəqin edirsən ki, şairin qələminin gücü doğruluğunda və həqiqət hissəsinin dərinliyindədir. O, yaradıcılığının ilk dövründə qəti şəkildə inanmışdır ki, cəmiyyətin də, insanın da qüsurlarını istehza və gülüşdən başqa heç bir şey aradan qaldıra bilməz. İlk yaradıcılıq nümunələrindən satiralarının elin rəğbətini qazandığını “Hazırım” şeirində əks etdirən şair yazmışdır:

Bir zamanlar satiralar yazandım,
O vaxt elin rəğbətini qazandım,
Mahir, de ki, var öz əhdim, öz andım,
Namərdlərin məcazını pozuram,
Vətən, sənə xidmətində hazırım [1 , s.32].

Yaqub Mahirin “Cürəbəcürə” tiplər qalereyasına daxil olanlar - xalq malına xor baxıb, əliqabarı zəhmətkeşin əməyini mənimsəyən kolxoz sədrələri, ferma müdirləri, rüşvətxor idarə rəhbərləri, əməyə xor baxan gənclər, dindən xalqı soymaq vasitəsi kimi istifadə edən mollalar, öz övladlarının yaramaz hərəkətlərinə bəraət qazandıran valideynlər, cindarlar, çoxarvadlılıq ideyabazları və b. tiplər Sabiranə şəkildə ifşa olunmuşlar.

Əminliklə qeyd etmək olar ki, XX əsr Şəki ədəbi mühitində Yaqub Mahir qədər satiraya əl atan ikinci bir şair olmamışdır. Şairin satirik yaradıcılığı cəmiyyəti dəqiq müşahidə qabiliyyətindən, haqsızlığa və ədalətsizliyə disident münasibətindən və şəxsi həyatından qaynaqlanmışdır. Satirik yaradıcılığına XX əsrin 50-60-cı illərində başlayan şair XX əsrin görkəmli satirik şairi M.Ə. Sabiri özünə ustad qəbul edərək Şəkidə M.Ə. Sabir satira ənənələrinin ən mahir davamçısı kimi tanınmışdır.

Satirik yaradıcılığında M.Ə. Sabir yolunun layiqli davamçısı olan Yaqub Mahir “A Sabir” şeirində Sabir poeziyasının ucalığından danışaraq əbədiyaşarlığını vəsf etmişdir. Bu şeiri bir növ Yaqub Mahirin yaradıcılıq yolunun və M.Ə. Sabirin onun yaradıcılığına təsir dairəsinin məntiqi yekunu adlandırmaq olar. Şeirin giriş beytində şair Sabiri xalqların sevimlisi kimi oxucularına təqdim edir:

Durdun uca bir dağ tək dəryada, a Sabir!
Xalqlar oxuyub səni salır yada, a Sabir! [2 , s.129].

Sabirin tənqid hədəflərinin şairin gülüş və qəhqəhələri altında xar olmasını, şair qələminin azadəliyini, mövqeli tənqid olmasını Yaqub Mahir şeirin ikinci bəndində ümumiləşdirmişdir:

Kəskin gülüşünlə qarı kaftarlara güldün,
Dərviş, keşişə, falçıya, cindarlara güldün,
Qarşında duran heyvərə idbarlara güldün,
Mın zəhmət ilə ömür elədin, sadə, a Sabir!
Qələm, dedin olsun gərək azadə, a Sabir! [2 , s. 129].

Artıq XX əsrin 50-60-cı illəridir. Böyük Sabirin arzuları həyata keçmiş, istismar dünyası, bəy, xan zülmü aradan qaldırılmış, cəmiyyətdə fəhlənin nüfuzu yüksəlmiş, Sabirin təbiri ilə desək, “fəhlə də özünü dəxi bir insan hesab etməyə başlamışdır”. Düzdür, böyük şairin tiplər qalereyasının bir sıra nümayəndləri yeni qiyafəyə bürünüb cəmiyyətdə cövlan etsə də, Sabir hər yedə sevilir və yada salınır:

Şair, bəziləri var, yenə nöqsan edir- indi,
Göz pərdələyir, davaya meydan edir – indi,
Eşqin onların məhvinə cəryan edir – indi,
Şeirlə qanad açmış yeni dünya da, a Sabir!
Fəhlə də özünü dəxi bir insan edir – indi,
Tez – tez oxuyur, səni salır yada, a Sabir! [2 , s.129].

Yaqub Mahir ustadının “Nə yazım?” şeirinin adına sual qoymamış “Yazım” adı ilə orijinal bir nəzirə yazmışdır. Sabirdən fərqli olaraq Yaqub Mahir şeirin dördlük formasını seçmişdir. Müəlliminə bənzəmək istəyən şair eşidib-gördüyünü Sabirsayağı, olduğu kimi, gülü özündən də gözəl, idbarı tikan kimi əks etdirməyi, aşkarlığın yaratdığı imkanlardan istifadə edərək tənqid silahını cəsarətlə işə salmağı planlaşdırmışdır:

İstərəm Sabir olub, bir neçə əşar yazım,
Eşidib, gördüyümü aləmə aşkar yazım,
Gülü güldən də gözəl, tikanı idbar yazım,
Aşkarlıqdı buna ixtiyarım var yazım [2, s.99].

Müəllimi M.Ə. Sabir kimi haqq yolunu tutaraq haqqın tərəfində durmağı, hər yalana, saxtakarlığa nifrət etməyi, bəzi qələmdaşları kimi milçəyi filə bənzətməməyi, ağla qaranın yerini düzgün təyin etməyi Yaqub Mahir yaradıcılıq proqramının əsası saymışdır:

Yazıram, car çəkirəm, qoy, yaşasın haqq deyə mən.
Olsun nifrət deyirəm, hər yalana, saxtaya mən.
Çox yazanlar tanıram ki, qaranı ağdı yazıb.
Şişirdib milçəyi zalım balası, dağdı yazıb [2, s. 99].

Mahir M.Ə. Sabir məramının qaydalarını pozub saxta sosializm planı üçün göy meşəni bağ yazan, süzməni şit yağ kimi qələmə verən şairləri Sabir əqidəsinə xəyanətdə günahlandırır onlara: “Görüm heç bilməyəsiz dəhriddə ünvanınızı”- deyərək qarğış edir:

Planın xətrəsinə göy meşəni bağdı yazıb.
Utanıb eyləmədən, süzməni şit yağdı yazıb.
Oxuyan söylədi, Allah ala imkanınızı.
Görüm heç bilməyəsiz, dəhridə ünvanınızı [2, s.99].

Şeir in sonunda Sabirin ruhuna sənətkarın hörməti, ədəbiyyatda, sənətdə və şeirdə mövqeyi açıqlanır. Oxucu inanır ki, şair heç bir vəchlə qaraya ağ deməyəcək, bağın meyvəsini dərməsə ona bağ deməkdən çəkinəcək, xalqın təəssübkeşi, ona ilham verən isə öz əlinin zəhməti və xalqın ona verəcəyi dəyər olacaqdır:

Mahirəm, ölləm, inan, qaraya ağdır demərəm.
Dərməsəm meyvəsini, hər bağa, bağdır demərəm.
Güvənir çünki könül öz əlimin zəhmətinə,
Bir də ki, ortağam mərd xalqımın səadətində [2, s. 99].

XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində ölkədə baş alıb gedən xaos, cəmiyyətdə tarazlığın pozulması şairin satirik gülüşünü qaydasız həyata alışanlara, pullulara, var-dövlət sahiblərinə istiqamətləndirir. Şair “Molla Nəsrəddin”ə müraciət şəklində yazdığı “At çapır” şeirində Şəkiddə olan özbaşınalığı, pulluların meydan sulamasını əks etdirmişdir:

Molla, bizim bu bölgədə pullu paxanlar at çapır,
Bu dünyanı altdan vurub, üstədən çıxanlar at çapır [2, s. 132].

XX əsrin sonlarında xalqların, eləcə də Azərbaycan xalqının Rusiya asılılığına qarşı apardığı mübarizənin nəticəsi kimi quruluş dəyişsə də, bir para nadürüstlər vəzifə stolundan süpürülüb atılsa da, ikiüzlülüğü özünə həyat tərzini seçən, gündə bir cildə girən “xoxanlar”, “cinlər” yenə də qalmışlar:

Quruluşumuz dəyişsə də, bir paralar süyüşsə də,
Gündə min cildə girən, “cinlər”, “xoxanlar” at çapır [2, s. 132].

Yaşadığı mühitdə buxağından yağ daman milyon sahiblərinin hər gün quyruq kababından yeyib, milyonlarından on manatı yetim-yesirə qıymayan daş ürəklilərin at çapması üsyankar şairi qəzəbləndirir:

Milyonlarından on manat yetim – yesirə qıymayan,
Quyruq kababından yeyib, keyfə baxanlar at çapır [2, s. 132].

Gündən-günə varlanıb nəfsinə hakim ola bilməyən, əxlaqsızlıq edərək elin əyalına gəc baxan alçaqlar mühitdə ağalığ edirlər:

Nəfsi güc gəlib ağına, göz dikib özgə malına,
Elin əhli - əyalına, o xor baxanlar at çapır [2, s. 132].

Cəmiyyətin həyatında elə vəziyyət yaranıb ki, qanun keşikçisi olan paqonlular belə bazar dəllalları və pulluları ilə həmfikir olub onların çirkin hərəkətlərinə göz yumaraq rüşvətə güc verir, gecələr yüzlük saymaqla məşğuldurlar:

Paqonlu var neçə - neçə, qanun – manun almır vecə,
Yüzlükləri sayıb gecə, min – min yığanlar at çapır [2, s.132].

Müstəqilliyin ətrini dadıb oyanan millətin oyanışından hiddətlənərək həyəcan keçirən tipin mənəvi böhranı Yaqub Mahirin “Qoymayın” satirasında tam çılpalığı ilə verilmişdir:

Varlı deyirdi, ay aman, millət oyandı, qoymayın,
Alışdı bağrımın başı, alışdı, yandı, qoymayın [2, s. 83].

Kütlənin milli oyanışı, müstəqilliyin şirinliyini dadmaq üçün aparılan mübarizə varlıqların kürkünə bit salmışdır. Onun nəzərində min-min olan dinsizlər, əcinnə və cinlər onların rahat həyatına mane olmuşlar:

Bir deyil ki, min – mindilər, arları yox, bidindilər,
Əcinnədirlər, cindilər, Allah, amandı, qoymayın [2, s. 83].

Satirada hədəflərini ifşa etmək üçün müəllif maraqlı bənzətmələrdən də istifadə etmişdir. O, xalqa xeyir verməyənlərin boyunu “tirə”, üzlərini “fətirə” bənzətməklə onların harın həyatını vurğulayaraq ifşa oxunu birbaşa onların ürəyinə sancır:

Var üzləri fətir kimi, boy- boy gəzirlər tir kimi,
Onların vəhşi şir kimi, zəhmi yamandı, qoymayın [2, s.83].

Milli oyanışın nəticələrindən qorxan vəzifə sahibləri yazıq xalqa qarşı hər cür susdurulma vasitəsini işə salırlar. Şair satiranın aşağıdakı beytlərində onların bu iyrenc niyyətlərini sadalayaraq yazır:

Dillənənin dilin kəsin, dama basın, alın səsin,
Vurun, qırın lap çənəsin, bəlkə dayandı, qoymayın [2, s.83].

Xalqı incitməkdən, ədalətsiz rəftardan zövq alan dövlət məmurlarının son məqsədi budur ki, xalqın iradəsini qırmaqla, onu susdurmaqla üstqumun sadıq nöqərləri olduqlarını bir daha təsdiq etsinlər:

Əzin, dönsünlər qoy muma, başlarına uçsun koma,
Ayaq açsın icraykoma, desin amandı, qoymayın [2, s. 83].

Cəmiyyətdə olan çatışmazlıqlardan biri kimi şair savadsız kadrların vəzifə kreslosunda oturaraq xalqı soymasını, qohumbazlıq və karyeracılıq hissləriniictimai bəla kimi “Bu sən öl” satirasında verə bilmişdir. “Bu sən öl” müraciət forması özü göstərir ki, tutduğu vəzifə ilə öyünən bu antipod mənəvi cəhətdən də kamil adam deyil, mənəviyyətə kasıbdır. Şair onu danışdıraraq xalq üçün deyil, qohum-qardaş üçün, dost - aşna üçün çalışdığını, onların nurlu çırağı, xalqın isə qaranlıq gecəsi olduğunu satiranın birinci təqdimat bəndində diqqətə çatdırır:

Dost – tanışdan öteri
Nurlu çırağam, bu sən öl.
Qohum – qardaş tərədir,
Mən uca dağam, bu sən öl [2, s.96].

Şeirin sonrakı bəndində soyğunçunun talan obyektlərinə təyin etdiyi mənfi tiplərin tutduğu vəzifələr və “xalqa xidmətlərinin” məzmunu ilə oxucu tanış olur:

Qoymuşam qardaşımı,
Karlı bir anbara müdir.
Şükr olsun xudaya,
Lap kefi çağam, bu sən öl [2, s. 96-97].

Şeiri oxuduqca oxucu qanunların aliliyinin hökm sürdüyü sovet cəmiyyətində bu cür insanların vəzifə başında əyləşməsinə təəccüb edir. Rüşvətxor idarə rəhbərinin təyinatı başabaş öz adamlarından ibarətdir. İdarənin əsas maliyyə bazası olan “mühasibatlıq” və “xəzinə”sinə əmi və əmizadələr rəhbərlik edir. Mənfi tipin ləzzət dolu niyyətləri, sevinci, misraların “məzmunu”nu daha da artırır. İdarə əməkdaşları kefdədir:

Öz əmim hesabdarım,
Əmizadəm xəznədarım.
Arxasında onların,

Köklü dayağam, bu sən öl [2, s. 97].

Vəzifə peşkəşliyi, yağlı gəlir gətirən idarə postlarının zəbt edilməsində bacıoğlunun da payı unudulmayıb. “Qədərbilən” dayı tərəfindən idarəyə yeni gətirilmiş təzə “Qaz” maşını illərlə növbə gözləyənə deyil, məhz ona həvalə edilmişdir.

Bacımın oğluna verdim,
Təzə bir “Qaz” maşını.
Girləsin qoy başını,
Nə qədər sağam, bu sən öl [2, s. 97].

Hətta canıyanan rəis kürəkən vəzifə hərracında ailə mənafeyi naminə öz savadsız qaynanasını da yaddan çıxarmamışdır. Yazı-pozudan “yaxşı” baş çıxaran “savadlı” qaynanaya yalançı yazıların aləti olan yazı makinası tapşırılmışdır.

Makinaçılığı yön
Görmüşən öz qaynanama.
Mənə, qoy, söyləməsin,
Sönmüş ocağam, bu sən öl [2, s.97].

Mənfi tip o qədər qudurğanlıq azarına tutulub ki, aşkarlığın yeli onun yağlı sümüklərinə təsir eləmir, “dayısı” güclü olan müdir, hətta şairə də qorxmazlıq yolunda meydan oxuyur, vəzifəsinin əbədi olduğunu, dinənin ağzını pulla yumacağını əminliklə bildirir:

Ey Mahir, ölməmişəm,
Hər nə qədər burda varam.
Dinənin ağzını pulla,
Yumacağam, bu sən öl [2, s. 97].

Sırf M.Ə. Sabir üslubunun təzahür etdiyi “Şikayətnamə” şeirində danışan tip müasir xüsisyyətləri özündə əks etdirən ticarət təşkilatının satıcılarındanır. Bu antipod cəmiyyətin gəmiricilərindəndir. Qadınlıq zərifliyini ataraq gəlhağəlin eşqinə düşməkdənsə, nazlı gəlin olmasını istəyən bu tip bibisinə müraciətlə qəmdəm ürəyinin partladığını bəyan edir. Monoloqundan məlum olur ki, həyatı mənfiliklərlə dolu olan bu soyğunçu ömründə gəlirsiz işə baxmamış, düzlüyün nə olduğunu eşitmiş, ancaq ömründə bircə dəfə də olsun ona əməl etməmişdir. “Qaradınməzlik”, “ciddilik” onun istismarçılıq, soyğunçuluq libası olmuşdur:

Partlayır, ay bibi, qəmdən ürəyim,
Yox bu dar gündə bir arxam, dirəyim.
Kaş olaydım işvəli, nazlı gəlin,
Eşqinə düşməyəydim gəlhağəlin.
Mən ki, gəlirsiz işə baxmaz idim,
Canımı hər peşəyə yaxmaz idim.
Qaradınməzlik edib gülməz idim.
İşdə düzlük nədi heç bilməz idim.
Düzlüyün andıra qalmış sözünü,
Eşidib eyləməz idim özünü [2, s.130; 3].

İctimai mənafeyi ikinci dərəcəli iş hesab edib, öz xeyri üçün çalışması, çalışdığı ticarət təşkilatının fəaliyyətinin qaydasız, nizamsız olması, “import” malların dal qapıdan alverçiyə verilərək yağlı qazanca sahib olmasını mənfi tip ləzzətlə nəql edir. Xalqa xidmət üçün xidmət postunu tutan satıcının xalqa satmaq üçün nəzərdə tutduğu mallar isə brak, satılmamış yığılıb qalan mallardır. Şair satirik tipi danışdırdıqca oxucunu onun “zəngin” mənəvi aləmi ilə tanış edir:

Saymayıb mən işimin qaydasını,
Güdərdim tək özümün faydasını.
Dal qapıdan ötürüb yaxşı malı,
“İmport” nu neylonu, tuflini, şalı.
Verib dəllala alardım pulunu,
Tapmışdım yağlı qazancın yolunu.
Qalıq malları qoyardım lap üzə,
Modnu şeylər, bibi, dəyməzdi gözə [2, s.130; 3].

Şairin satirik tipi o qədər mahirdir ki, hətta özündən qat-qat fırıldaqçı olan şefini-mağaza müdirini belə aldatmağı bacarır. Çünki möhtəkir arxalıdır. Təftişsiz yaşayan möhtəkir kef aləminin hökmranı kimi özünü bibisinə təqdim edərək, qəminin, kədərinin olmadığını səliqə ilə nəql edir. Plana yad olan bu möhtəkir davranış münasibətlərini də alıcılarla düzgün qurmur, alıcı aldanış məqamında aldandığını anlayıb “Şikayət dəftəri”ni tələb edərsə, həyasızcasına təhqirlə üzləşir:

Neyləyərdim planı, ya filanı,
Danışardım müdirə min yalanı.
Çünki arxamda öz əmim vardı,
Nə gözdə qorxu, nə qəmim vardı.
Tələb etsəydi biri xırda pulu,
Verərdim tez cavabın, ağzı dolu.
İstəsəydi “Şikayət dəftəri”ni,
Deyərdim, çək, kişi, məndən şərini..”[2 , s.130-131; 3].

Ancaq möhtəkirin xoşbəxt günləri çox sürmür. Əmisi işdən qovulur. Təftişçilər qarşısında aciz qalan möhtəkir xanımın bibisinə gileyləri böhranlı həddə çatıb. Hətta müqəddəs ocaqlar, pirlər də dadına çatmır. PİRƏ nəzir desə də xeyri olmur. Nəticədə dükanı da əlindən alınaraq məsuliyyətə cəlb olunur:

Nə bilim, iş belə tərsə dönəcək,
Nə bilim, bəxtim, çırağım sönəcək.
Nə biləydim, əmim işdən çıxacaq,
Nə biləydim, demoqoqlar qızacaq.
Götürüb düz başa məndən yazacaq.
Bibi, təftişçi gəlibdir təzədən [2 , s. 131; 3].

Xalqın taleyini həll edən dövlət məmurlarının süründürməçiliyinə və özbaşınalığına Yaqub Mahirin qəhqəhələri qulaqbatırıcı idi. Şair “Ağa məmur” satirasında süründürməçi, bir saatda həll olunması məsələni günlərlə, aylarla uzadan və bundan xoşhallanan bürokrat məmuru onun meşinli qapısının arxasında günlərlə dayanıb qəbul növbəsi gözləyən bir şəxsin dili ilə tənqid etmişdir. Lirik qəhrəmanını şair o qədər də savadsız olmayan, öz sözünü deməyi bacaran bir şəxs kimi danışdırır. Süründürməçi məmurun qəbuluna sənədlərinə imzaladaraq möhür vur- durmaq üçün yazılan şəxs mədsədinə nail ola bilmir. Həmçinin onu da qeyd etmək lazım gəlir ki, şairin tənqid hədəfinə tuş gətirdiyi məmur sovet dövlətinin abihavasının daşıyıcısı deyil, müstəqillik illərinin, vəzifə kreslosuna əyləşərkən xalqın qulu olacağına and içən müstəqil ölkənin “dəymiş meyvəsidir”. Şair bu tipi 2009-cu ildə seyr edib əməllərini gələcəyə faş etmək üçün satiranı qələmə almışdır. Həmçinin şatirikin məmura

müraciət etdiyi qəhrəmanı da müasir düşüncəli, haqqını tələb etməyi bacaran bir insandır. O, məmura:

Qanmaz deyiləm, az qulağım bur,
Sənədlərimə tezcə möhür vur, ağa məmur! [4, s.82] –

deyə müraciət edir. Şeirin birinci bəndinin məzmununda şair qəhrəmanını - bürokrat məmurun laqeydliyinə tuş gələn qəzəbli kəndlini oxucuya təqdim edir. Torpaq sahəsinin sənədinin təsdiqi üçün adı bəlli olmayan kəndli qanuni sənədlərinə möhür vurdurmaq üçün “xalqın qulu olan” məmurun bir aydır ki, qapısında sürünür. Get-gəllərdən yorulub üzülən kəndlinin artıq səbr kasası dolmuşdur:

Bir aydı boş dönürəm, bax, bu qapıdan,
Putluq asılıb ürəyimin sanki sapından.
Çıxmır başım heç vallahi ki, haqq – hesabından,
Yollarda məni, gəlsənə, az yor, ağa məmur!
Sənədlərimə tezcə möhür vur, ağa məmur! [4, s. 82;].

Məmurun mənasız sorğu-suallarına cavab vermək üçün də kəndli hazırlıqlı gəlib. Hesabatdan məlum olur ki, kəndli dəyərlə bir daşınmaz əmlaka malik deyil. Sahib olduğu əşyalar soqquru çıxmış inək, dıncır ələk və sazdan ibarətdir. Öhdəsində arvadı, bir uşağı və bacısı var. İstədiyi yeddi sotux torpaq sahəsidir. Bu adı işdən ötrü bir aydır ki, əziyyət çəkir. Qarnı quruldaya-quruldaya məmurun sənədlərə möhür vurması həsrəti ilə onun qapısının qarovulunu çəkir:

Öhdəmdə arvad – uşaq, bir də bacım var.
Bir soqqur inək, dıncır ələk, bir də sazım var.
Yeddi sotux torpağa çox ehtiyacım var.
Boşdur qursağım, indi edir qurr, ağa məmur!
Yıxıq evimi sən kişisən qur, ağa məmur! [4, s. 82;].

Ancaq məmurun qururunu sındırmaq fikri yoxdur. Mütləq kəndlidən umduğunu almalıdır. Bunu hiss edən kəndlinin məmura yalvarışları ironik səciyyə daşıyır:

Vəzifə üçün ağrın alım, etmə qürur sən,
Dilənçilərdən də, görürəm, pay umursan.
Müftə görəntək ora ley kimi cumursan.
Sənə deyiləsi sözlərim çoxdur, ağa məmur!
Sənədlərimə tezcə möhür vur, ağa məmur! [4, s. 82].

Nəticə : *Biz Yaqub Mahir satiralarının mövzuca əhatəliliyindən konkret şəkildə danışdıq. Şairin satiraları ictimai satiranın ən yaxşı nümunələri kimi diqqəti cəlb edir. Mübaliğəsiz deyə bilərik ki, şairin satiraları XX əsrdə Şəkinin sosial-iqtisadi həyatının ensiklopediyası təsiri bağışlayır. Gəldiyimiz son nəticə budur ki, şair zəngin yaradıcılıq nümunələri miras qoyub getməklə, şeirlərindəki mövzu rəngarənglikləri ilə müxtəlif elm sahələrinin mütəxəssislərinə yaradıcılığından söz açmağa ip ucu vermişdir. İnanırıq ki, Şəkinin XX əsrdə və XXI əsrin əvvəllərində ictimai-siyasi həyatını müxtəlif yönərdən araşdıran tədqiqatçılar Yaqub Mahirin satiralarına üz tutmaqla axtarıqlarını tapa biləcəklər.*

Ədəbiyyat

1. Yaqub Mahir. Şəkililər: şeirlər və satiralar. Bakı: Qafqaz, 1998.
2. Yaqub Mahir. Şikayətnamə: Satira. // Şəki fəhləsi. – 1971. - 7 oktyabr.
3. Yaqub Mahir. Şəki gözəli: şeirlər. Bakı, 2013.
4. Yaqub Mahir . Mahirnamə: “Mingəçevir Poliqrafiya Müəssisəsi” MMC, 2004.

Камиль Адиширинов

ДОСТОЙНЫЙ ПРОДОЛЖАТЕЛЬ ПУТИ М.А. САБИРА В ЛИТЕРАТУРНОЙ СРЕДЕ ШЕКИ - ЯГУБ МАХИР

Резюме

В статье Камилля Адиширинова «Достойный продолжатель пути М.А.Сабир в литературной среде Шеки - Ягуб Махир» рассматриваются некоторые примеры сатирического творчества талантливого поэта Ягуба Махира, жившего и творившего в Шеки во второй половине XX века, в первом десятилетии XXI века. Исследователь обращает внимание читателя на то, что талантливый продолжатель сабировского пути в шекинской литературной среде Ягуб Махир, отразив пару представителей галереи типов в сатирическом зеркале, выражает свое восхищение гениальностью пера великого Сабир. Сатирический стиль выражения, сила мастерства, способность к обобщению Ягуба Махира отчетливо доносятся до читателя в анализируемых сатирах.

Ключевые слова: *Шекинская литературная среда, литературное собрание «Сабухи», сатирические традиции М.А.Сабир, сатирический тип, сатирический смех.*

Kamil Adishirinov

A WORTHY CONTINUER OF M.A. SABIR IN THE LITERARY ENVIRONMENT OF SHEKI - YAGUB MAHIR

Summary

In the article by Kamil Adishirinov "In the literary environment of Sheki, the worthy successor of MA Sabir Yagub Mahir" examines some examples of the satirical work of the talented poet Yagub Mahir, who lived and worked in Sheki in the second half of the XX century and the first decades of the XXI century. The researcher, Yagub Mahir, a talented follower of Sabir's satirical path in the Sheki literary environment, draws the reader's attention to the fact that the talented satirist expresses his admiration for the genius of Sabir's pen, reflecting a couple of representatives of the type gallery in a satirical picture. The satirical style, skill and ability to generalize Yagub Mahir are clearly conveyed to the reader in the analyzed satire.

Key words: *Sheki literary environment, literary collection "Sabuhi", Satirical traditions of M.A.Sabir, satirical type, satirical laughter.*

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 17.12.2021

Çapa qəbul olunma tarixi: 24.12.2021

*Filologiya üzrə elmləri doktoru, professor,
AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun
«Mətbuat tarixi və publisistika» şöbəsinin müdiri Vüqar Əhməd
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur.*